

Róna Bence

joghallgató (PTE ÁJK), az ÓNSz közjogi tagozatának tagja

A gazdasági erőfölénnyel történő visszaélés az Európai Unió Bírósága gyakorlatában

1. Bevezetés

Az Európai Unió versenypolitikája az egyik meghatározó elem a belső piac hatékony, a vásárlói igényeket kielégítő, alacsony árakat, széles választékot, és magas minőségű termékeket és szolgáltatásokat nyújtó működésében.⁶⁴⁰ Szükséges, és hasznos az EU-s szintű gazdasági versenyszabályozás, hiszen az európai integráció, a globalizáció és a nemzetközi interdependencia fokozódása növeli annak veszélyét, hogy az egyes államokban megvalósított, vagy akár több állam joghatóságán átívelő cselekmények versenytorzító hatása egész nagy régiókra, sőt, adott esetben akár a teljes belső piacra negatív hatást fejtsen ki, veszélyeztetve, vagy csökkentve a fogyasztói jólétet. Ez indokolja, hogy a gazdasági verseny torzulásmentes működése Unió szintű hatáskört is jelentsen.⁶⁴¹ Kétségtelen tény, hogy a verseny végső célja, hogy a piaci szereplők jobbak legyenek vetélytársaiknál, és hogy kiszorítsák azokat. Továbbá az is igaz, hogy a verseny innovációra sarkallja a vállalkozásokat, jót tesz a hatékonyságnak, ugyanakkor az Európai Unió versenypolitikájának középpontjában a fogyasztói érdekek védelme áll,⁶⁴² ezért a szabályozás a piac egész struktúráját, felépítését, és működését a fogyasztói érdekek védelmének elsődlegessége alapján látja el. Mindazonáltal le kell szögezni, hogy az EU versenyjoga olyan rendszert alkot, amelynek nem a tökéletes, hanem a működő („hatásos”) verseny fenntartása, és nem csak a versenytársak, vagy fogyasztók érdekeinek

⁶⁴⁰ Overview: making markets work better (http://ec.europa.eu/competition/general/overview_en.html, 2016.04.09.)

⁶⁴¹ Uo.

⁶⁴² Versenypolitika – Hogyan szolgálja az uniós versenypolitika a fogyasztók érdekeit?, Az Európai Unió Kiadó Hivatala, Luxemburg, 2012, 2.o.

közvetlen védelme, hanem „magának a versenynek a védelme is” célja,⁶⁴³ hiszen az egyéb célok nem lennének elérhetőek e premissza nélkül.

Az Unió versenypolitika tehát fontos sarokköve a gazdasági integrációnak, elsősorban a közös piac stabil, hatékony és méltányos működésének biztosítása révén, másrészt kétségtelen célja, és feladata a fogyasztói jólét már elért színvonalának megtartása, valamint növelése.

Az EU versenypolitikája, és szabályozása több különböző területet ölel fel, ezek a következők:

- a. Vállalatokra vonatkozó szabályok (gazdasági versenyt korlátozó megállapodások tilalma, gazdasági erőfölénnyel történő visszaélés tilalma, fúziókontroll),
- b. Államokra vonatkozó szabályok (kereskedelmi jellegű állami monopóliumok, állami és különleges, kizárólagos jogokkal felruházott vállalatok, állami támogatások tilalma).⁶⁴⁴

Jelen dolgozat a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés európai jogi szabályozása, pontosabban elsősorban a szabályozás alapján kialakult, és továbbfejlesztett Európai Unió bírósági gyakorlat áttekintő jellegű bemutatására tesz kísérletet, kiemelt figyelmet fordítva az erőfölényes vállalkozások különleges, fokozott felelősségére.

2. A gazdasági erőfölénnyel való visszaélésről általában

2.1. A szabályozás rövid története és hatályos szövege

Mivel a domináns piaci helyzettel történő visszaélés tilalma a versenypolitika egyik neuralgikus pontja, ezért nem meglepő, hogy az anyagi szabályokat az elsődleges jogforrások, a Szerződések szabályozták és szabályozzák. Az Eu-s versenyjogi szabályok eredeti szövegének megfogalmazásáról és indokolásáról nem maradt fenn túl sok dokumentáció, de alapvetően három befolyásoló tényező predesztinálta a megalkotásukat: egyrészt az ordoliberalis iskola, másrészt a Európai Szén- és Acélközösség alapító szerződése, harmadrészt pedig az Egyesült Államok antitröszt jogszabályai.⁶⁴⁵

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélést először a Római Szerződés 67. cikkelye szabályozta a következő módon:

⁶⁴³ *Christa Tobler, Jacques Beglinger, Wessel Geursen: Az EU versenyjogának szemléltető összefoglalása, HVG-ORAC, Budapest, 2011 (továbbiakban: versenyjogi összefoglaló), 18. o.*

⁶⁴⁴ *Dán Judit: Bevezetés az Európai Közösség versenyjogába, SZTE ÁJK Nemzetközi és Európa-jogi Tanszék, Szeged, 2005, 14. o.*

⁶⁴⁵ *Robert O'Donoghue, A Jorge Padilla: The Law and Economics of Article 82 EC, Hart Publishing, Oxford, 2006, 8. o.*

„A közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés a közös piac területén vagy annak egy jelentős részén akár egy, akár több vállalat által, ha ez alkalmas a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására.

Ez a visszaélés különösen a következő formákban valósul meg:

- a) méltánytalan beszerzési vagy eladási árak, egyéb üzleti feltételek közvetett vagy közvetlen kikényszerítése;*
- b) a termelésnek, a forgalmazásnak vagy a műszaki fejlesztésnek a fogyasztók hátrányára történő korlátozása;*
- c) azonos ügyletek esetén eltérő feltételek előírása a különböző kereskedelmi partnerekkel szemben, hogy azok így hátrányos versenyhelyzetbe kerüljenek;*
- d) a szerződés megkötésének olyan többlétszolgáltatásokhoz kötése a szerződő felekkel szemben, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem állnak kapcsolatban a szerződés tárgyával.”*

A vonatkozó szabályok az 1993-ban hatályba lépett Maastrichti Szerződésben (EK Szerződés) a 82. cikkbe kerültek:

„A közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a közös piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Ilyen visszaélésnek minősül különösen:

- a) tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;*
- b) a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára;*
- c) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek;*
- d) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.”*

Az elsődleges jogforrások hatályos szövege (Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 102. cikk) pedig a következőket rögzíti:

„A belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Ilyen visszaélésnek minősül különösen:

- a) tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;*

b) a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára; c) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek; d) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.”

Látható, hogy a szabályozás már az első megfogalmazásban kiforrott volt, és lényegi változásokat nem eszközöltek rajta a módosítások során, sőt tulajdonképpen változatlanul ültették át a szöveget. Ez egyrészt azért megfelelő megoldás, mert a megfogalmazás kellően általános, és az elkövetési magatartásokat sem sorolja fel taxatíve, nyitva hagyva a lehetőséget a jogalkalmazói jogfejlesztés, és értelmezés számára, másrészt éppen általánosságából fakadóan, és tág kereteinek köszönhetően minden gazdasági erőfölényes történeti tényállásra megfelelően alkalmazható.

Bizonyos speciális szabályozást igénylő területeken, így például a mezőgazdaság, biztosítás, szellemi szabadfoglalkozásuk, technológiaátadás, közlekedés, posta, energia, telekommunikáció másodlagos jogforrások is születtek.⁶⁴⁶

Az eljárási szabályokat az 1/2003/EK rendelet és a 773/2004/EK rendelet tartalmazza.⁶⁴⁷

2.2. A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmának célja

Az erőfölénnyel való visszaélés tilalma nincs kötve egyéb feltételhez, így az alkalmazásának lehetősége nem kötődik egy korábbi hatósági vagy bírósági tilalomhoz, ezért a 102. cikk közvetlen hatállyal és alkalmazhatósággal rendelkezik. Az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: Bíróság, EUB) kimondta, hogy a rendelkezéseket úgy kell értelmezni, hogy azok alkalmasak legyenek egyrészt a szankció alkalmazásának alapjaként a tagállamok bíróságai számára, másrészt hogy egyéni jogokat konstituáljanak, amivel a nemzeti bíróságok a magánszemélyek számára is jogi védelmet biztosíthatnak a visszaélésekkel szemben.⁶⁴⁸ Az előbbi mondat utolsó fordulata a fogyasztói jólét fogyasztóvédelmi vonatkozását hangsúlyozza,

⁶⁴⁶Versenyjogi összefoglaló, 19. o.

⁶⁴⁷Uo.

⁶⁴⁸Competition Law: European Community Practice and Procedure Article-by-Article Commentary (Gen. Edit.: Prof Dr Günther Hirsch, Dr Frank Montag, Prof Dr Franz Jürgen Säcker, Cons. Edit. Dr Philip Marsden, Rob Murray), Sweet & Maxwell, London, 2008, (továbbiakban: Competition Law Commentary), 1064. o.

aminek az ad különös jelentőséget, hogy a piaci erővel rendelkező vállalkozásokkal szemben az individuum kiszolgáltatott helyzetben van, ezért az Unió megkülönböztetett figyelmet kell, hogy fordítson az egyének érdekeinek védelmére.

A 102. cikk azon jogi keret része, amely a szabad és zavartalan versenyt biztosítja. A 102. cikk az érdemi versenyt („competition on the merits”) hivatott védeni. A cikk azon vállalkozások irányába mutat, amelyek jelentős piaci erővel rendelkeznek. Ennek az a felismerés az alapja, hogy a működő versenyt veszélyezteti a gazdasági helyzetből adódó erőfölény, és az ehhez kapcsolódó potenciál arra, hogy a megmaradt piacot akadályozzák. A 102. cikk célja az is, hogy védje a domináns helyzetben lévő vállalkozások üzleti partnereit és ügyfeleit azon hátrányoktól is, amelyek abból fakadnak, hogy az erőfölényes vállalkozások versenybeli nyomása egyedül abból fakad, hogy megszervezzék az üzleti kapcsolataikat.⁶⁴⁹ Utóbbi annyit jelent, hogy a domináns vállalkozás képes lehet arra, hogy fennmaradt piacot, és a fogyasztókat is úgy „szervezze meg”, vagy legalábbis arra kényszerítse, hogy azok tevékenységüket úgy szervezzék meg, ami tovább rombolja a meglévő piac pluralitását.

Azok a vállalkozások, amelyek csak csekély mértékű versenyben állnak vagy egyáltalán nincs is rajtuk nyomás, sokkal kevésbé ösztönöztek arra, hogy fejlesszék a szolgáltatásaikat, valamint, hogy a lehető legjobb árukat és szolgáltatásokat nyújtsák mind a minőség mind az árak tekintetében.

A fentiekből megállapítható, hogy a cikk két irányban hat: egyrészt a versenynyomás hiányában jelentkező azon képességgel szemben reaktív, hogy a domináns vállalkozás bizonyos mértékig az üzleti partnerektől és fogyasztóktól függetlenül viselkedjen, másrészt azon képességet ellensúlyozza, amely lehetővé teszi, hogy az érintett vállalkozás akadályozza a versenytársakat. Tehát nem csak az a célja, hogy a hatékony verseny⁶⁵⁰ elvének megtartására kényszerítse a domináns vállalkozást. Ebben az értelemben a versenyhelyzet maga részesül védelemben, azaz a versenytársak védelme nem önálló célja a szabályozásnak, hanem inkább egy eszköz, amely funkciója és leképeződése a hatékony verseny intézményének.⁶⁵¹

⁶⁴⁹ Competition Law Commentary, 1065. o.

⁶⁵⁰ C-26/76: „Az EGK Szerződés 3. és 81. cikkeiben szereplő, a verseny torzulásának elkerülésére vonatkozó követelmény működőképes versenyt kíván meg a piacon, azaz a verseny olyan fokát, amely a szerződés alapvető követelményeinek tiszteletben tartásához, és célkitűzéseinek eléréséhez, különösen a hazai piachoz hasonló körülményeket teremtő egységes piac létrehozásához szükséges.” (Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga, Complex Kiadó, Budapest, 2007, 54. o.)

⁶⁵¹ Competition Law Commentary, 1066. o.

2.3. Alapfogalmak

A 102. cikk szövege tág, általános megfogalmazást használ, és több kulcsfogalom meghatározását is a jogalkalmazóra bízta. Nem definiálja jogszabály a vállalkozást, az érintett piacot, az erőfölény pontos mértékét, a visszaélés típusait.

2.3.1. Vállalkozás

A vállalkozásra meglehetősen széles definíciót alakított ki a gyakorlat, ugyanis vállalkozásnak tekinthető *„minden olyan entitás, amely gazdasági tevékenységet fejt ki”*.⁶⁵² Ezt a tág értelmezést a Bizottság (Bizottság Egységes Jogalkalmazási Közleménye (2008)), és elsősorban a Bíróság határozta meg ügyek sorozatában.

A fogalom alapvető jelensége abban áll, hogy megállapítása előfeltétele annak, hogy egyáltalán lehet-e alkalmazni a cikket.⁶⁵³

Ebben a kérdésben a United Brands⁶⁵⁴ ügyben foglalt először állást a Bíróság. A Höfner kontra Marcotron⁶⁵⁵ ügyben egyértelművé tette a Bíróság, hogy a közzféra entitásai is a 102. cikk hatálya alá tartoznak, amennyiben gazdasági tevékenységet folytatnak. Akár hatóságok nem független szervei is minősülhetnek vállalkozásnak, ahogy intézmények, állami vállalatok, és kormányzati munkaügyi ügynökségek is.⁶⁵⁶ Azonban az állami intézmények nem minősülnek vállalkozásnak, amennyiben közhatalmat gyakorolnak.⁶⁵⁷

Az érem másik oldaláról az mondható el, hogy negatív példákat is találunk, vagyis a Bíróság több esetben kimondta azt is, hogy mely entítások nem tekinthetők vállalkozásnak a versenyjogi szabályozás tekintetében.⁶⁵⁸

Továbbá a Bíróság azt is több ízben leszögezte, hogy a vállalkozás fogalma nem korlátozódik az EU-ban létesített vállalkozásokra.⁶⁵⁹

Összefoglalva az mondható el, hogy a Bíróság egyfajta funkcionális értelmezéssel élt a vállalkozás terén. Tág fogalom, amelybe minden gazdasági tevékenységet végző személy vagy szervezet beletartozik, legyen az akár termelés, forgalmazás, vagy szolgáltatás. Ezért

⁶⁵² Versenyjogi összefoglaló, 20. o.

⁶⁵³ Tóth: i.m. 70. o.

⁶⁵⁴ C-27/76

⁶⁵⁵ C-41/90

⁶⁵⁶ C-55/96

⁶⁵⁷ Competition Law Commentary, 1084. o.

⁶⁵⁸ C-67/96, C-159/91. és C-160/91. sz. egyesített ügyek, C-264/01, C-306/01, C-354/01 és C-355/01. sz. egyesített ügyek, C-205/03, C-343/95

⁶⁵⁹ C-28/77, Woodpulp (C-89/85)

érintőlegesen például nonprofit szervezet is lehet, ha adott esetben gazdasági, kereskedelmi jellegű tevékenységet folytat, azaz közömbös az entitás létrejöttének módja, magánjogi vagy közjogi státusa, jogi formája, hogy székhelye az EU területén található-e, hogy profitorientált-e, illetve hogy milyen a finanszírozásának módja.⁶⁶⁰ Vagyis nem maga az entitás áll a középpontban, hanem a gazdasági tevékenység.⁶⁶¹

2.3.2. Gazdasági tevékenység

Az előbbi megállapítás alapján érdemes megvizsgálni, hogy mit ért a Bíróság gazdasági tevékenység alatt. Az írott jog ezt sem definiálja, hanem a jogalkalmazó adott szintén funkcionális értelmezést. Negatív meghatározásra jutott a Bíróság a Wouters⁶⁶² ügyben, amikor kimondta, hogy nem gazdasági tevékenység, ha a tevékenység közhatalmi jellegű, vagy természete, célja alapján nem a gazdasági rendszer része hanem, például szociális vagy egyéb szférához tartozik.⁶⁶³ A FENIN⁶⁶⁴ ügyben pedig az mondta ki az ítélet, hogy a beszerzés nem feltétlenül gazdasági tevékenység.⁶⁶⁵ A kizárólag szociális feladatokat ellátó szervezetek nem végeznek gazdasági tevékenységet.⁶⁶⁶ Ezt az AOK, és a német betegbiztosítási ügyekben⁶⁶⁷ állapította meg a Bíróság.

2.3.3. Érintett piac

A releváns, érintett piac meghatározása elengedhetetlen feltétel, sine qua non az érdemi döntéshez.⁶⁶⁸ Amikor az érintett piacról beszélünk, akkor három különböző dimenziót kell figyelembe vennünk. A Bizottsági Közlemény az érintett piac meghatározásáról (1997)⁶⁶⁹ szóló dokumentum alapján vizsgálendő a termékpiac és a földrajzi piac. A jogirodalom ismeri az időbeli dimenziót is.⁶⁷⁰

⁶⁶⁰Tóth: i.m. 70. o.

⁶⁶¹Versenyjogi összefoglaló, 20. o.

⁶⁶²C-309/99

⁶⁶³Tóth: i.m. 71. o.

⁶⁶⁴C-205/03

⁶⁶⁵Tóth: i.m. 71. o.

⁶⁶⁶Tóth: i.m. 73. o.

⁶⁶⁷AOK, C-264/01, C-306/01, C-354/01, C-355/01

⁶⁶⁸Versenyjogi összefoglaló, 21. o.

⁶⁶⁹A Bizottság 97/C 372/03-as Közleménye

⁶⁷⁰Versenyjogi összefoglaló, 21. o.

- a. Termékpia (Árupiac)⁶⁷¹: Mindazon termékek, szolgáltatások, melyeket különböző szempontok alapján (jellemzői, ára, tervezett felhasználás) a fogyasztók felcserélhetőnek tekintenek.⁶⁷² Például a United Brands ügyben a Bíróság megállapította, hogy a banán külön piacot jelent az összes gyümölcs piacát tekintve, ugyanis vannak olyan sajátos tulajdonságai, amelyek ezt megalapozza.⁶⁷³
- b. Földrajzi piac⁶⁷⁴: Az a terület, amelyet a vállalkozás tevékenysége érinti, a versenyfeltételek kellően homogének, és amely a szomszédos területektől megkülönböztethető versenyfeltételekkel elhatárolható.⁶⁷⁵
- c. Időbeli piac⁶⁷⁶: Időben határozott piac lehet releváns.⁶⁷⁷

2.3.4. Erőfölény

Kétséget kizáróan az erőfölényes helyzet megállapítása az érdemi döntés központi előfeltétele, legfontosabb eleme.

A gazdasági erőfölény koncepcióját a Hoffmann la Roche⁶⁷⁸, a Michelin I⁶⁷⁹, és a United Brands ügyekben dolgozta ki a Bíróság.

A gazdasági erőfölény „egy vállalkozás által élvezett olyan gazdasági helyzet, amelynél fogva a releváns piacon a hatékony verseny fenntartását megakadályozhatja azáltal, hogy versenytársaitól, vásárlóitól és a fogyasztóktól érezhető mértékben függetlenül viselkedhet.”⁶⁸⁰

Az erőfölényhez nem feltétlenül szükséges, hogy a vállalkozás önállóan tudja meghatározni a

⁶⁷¹ Continental Can (C-6/72), Commercial Solvents (joined C-6/72 és 7/73 sz. egyesített ügyek), United Brands (C-322/81), Michelin (C-27/76)

⁶⁷² Tóth: i.m. 84. o.

⁶⁷³ Tóth: i.m. 224. o.

⁶⁷⁴ Suiker Unie (1975), Michelin (1983), Magill (C-241/91 és 242/91 egyesített ügyek), NVV (T-151/05)

⁶⁷⁵ Tóth: i.m. 84. o.

⁶⁷⁶ United Brands (1983), 1998 Football World Cup ügy (2000/12/EC Bizottsági Döntés)

⁶⁷⁷ Versenyjogi összefoglaló, 47. o.

⁶⁷⁸ C-85/76 Összefoglaló 4.pont: „The dominant position referred to in article 86 of the treaty relates to a position of economic strength enjoyed by an undertaking which enables it to prevent effective competition being maintained on the relevant market by affording it the power to behave to an appreciable extent independently of its competitors, its customers and ultimately of the consumers. Such a position does not preclude some competition, which it does where there is a monopoly or a quasimonopoly, but enables the undertaking which profits by it, if not to determine, at least to have an appreciable influence on the conditions under which that competition will develop, and in any case to act largely in disregard of it so long as such conduct does not operate to its detriment.” (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61976CJ0085&from=EN>, 2016.04.18.)

⁶⁷⁹ C-322/81, I. 3. (b) „All those factors give Michelin NV such complete freedom of action vis-à-vis its competitors and customers that it can prevent effective competition on the relevant market and adversely affect trade between Member States. Consequently Michelin NV enjoys a dominant position on the relevant market.”

⁶⁸⁰ Tóth: i.m. 228. o.

piaci történéseket, hanem már az is elég, ha jelentős mértékben befolyásolni tudja a versenykörülményeket.⁶⁸¹

Az erőfölény lényegében képesség arra, hogy a vállalkozás a versenytársaktól, vevőktől és fogyasztóktól független magatartást tanúsítson. Az autonóm piaci magatartás képessége azonban önmagában még nem jelent visszaélést, ugyanis egy vállalkozás nem csak a versenytársak ellehetetlenítése miatt kerülhet domináns pozícióba, hanem mert példának okáért más piacralépési akadályokból jár jól, vagy a fogyasztók hajlandóak versenyár feletti árat is fizetni a magasabb minőség miatt.⁶⁸²

Az EU-s versenyjog szempontjából lényeges, hogy az erőfölény a közös piac jelentős részén álljon fenn. Ha az erőfölény a „jelentős résznél” kisebb mértékű, akkor a tagállami hatóság feladata elbírálni. A jelentőség nem földrajzi, hanem gazdasági szempontok alapján ítélandó meg, ezért viszonylag kis területet is jelentős résznek minősíthet a Bíróság, pl. a Suiker Unie⁶⁸³ ügyben Luxemburg területe minősült jelentős résznek, de akár jelentős forgalmat lebonyolító repterek, kikötők is beleszámíthatók e minősítésbe.⁶⁸⁴ Lehetséges úgynevezett oligopolisztikus (Italian Flat Glass⁶⁸⁵ ügy), azaz olyan dominancia is, amelyben több vállalkozás együtt áll domináns helyzetben.⁶⁸⁶

Az erőfölényes helyzet kritériumaiként a vizsgálat során a következő indikátorokat kell vizsgálni:

- a) Piaci részesedések
- b) Vertikális integráltság
- c) Pénzügyi és szellemi források, hozzáférés a tőkepiachoz
- d) Vevők piaci súlya
- e) Vállalkozás magatartása.

Ezeket együttesen kell értékelni, esetleg még más szempontokat is figyelembe véve, továbbá az is lényeges, hogy mely gazdasági ágazatot vizsgáljuk. Egy ún. „new economy”, high tech, informatikai ágazatban a magas piaci részesedés nem feltétlenül jelent piaci függetlenséget.⁶⁸⁷

⁶⁸¹ Tóth: i.m. 229. o.

⁶⁸² Competition Law Commentary, 1088.o.

⁶⁸³ C-40/73

⁶⁸⁴ Tóth: i.m. 231. o.

⁶⁸⁵ T-68/89, T-77/89 és T-78/89. sz. egyesített ügyek

⁶⁸⁶ Tóth: i.m. 231. o.

⁶⁸⁷ Tóth: i.m. 232. o.

Az indikátorok fontossági, alkalmazási sorrendjét *expressis verbis* nem határozta meg a Bíróság, azonban általában elsődlegesen a piaci szerkezetet vizsgálják, a vállalkozás jellemzőit csak akkor, ha előbbi nem teremtett megfelelő, egyértelmű alapot.⁶⁸⁸

A piaci részesedés mértékére nincs tételes jogi szabály, hanem a gyakorlat alapján 70 százalék felett nincs szükség további bizonyítékra.⁶⁸⁹, 50 százalék felett nagy valószínűséggel megállapítható az erőfölény, ugyanakkor 25 és 50 százalék között már alapos mérlegelésre van szükség.⁶⁹⁰ Ezek az úgynevezett „hüvelykujjszabály” vélelmek, amelyek megdönthetőek⁶⁹¹ (pl. AKZO Chemie⁶⁹² ügy).

Tehát nincs olyan arány, amely megdönthetetlen bizonyíték lenne önmagában, hanem az egyedi ügyek összes helyzetről-helyzetre változó egyéb körülményeit is értékelni kell. E körülmények körébe tartozhatnak például a vállalkozás mérete, infrastruktúra, műszaki és technológiai előnyök, potenciális verseny hiánya.

A részesedés kiszámítása általában árbevétel, vagy homogén termékpiacon mennyiség alapján történik. Hangsúlyozni kell, hogy mindig a többi piaci szereplőhöz viszonyítva kell megítélni a piaci helyzetet. További fontos kritérium, hogy a dominanciának tartósnak kell lennie, hiszen csak ekkor okozhat káros hatást.⁶⁹³

Az erőfölény megállapítása során azt is vizsgálni kell, hogy van-e olyan potenciális versenytárs, amely „*reális költségráfordítással, rövid időn belül be tud lépni a piacra*”⁶⁹⁴, vagy ellenkező esetben vannak piacralépési akadályok. Figyelembe kell venni a versenytárak terjeszkedési korlátjait is. Ha vannak ki nem használt kapacitásaik, azok kihasználása ellensúlyozhatja a potenciális dominánst. A domináns pénzügyi forrásaink nagyságát, vagyis az esetleges mögöttes tőkét (pl. anyavállalat) is figyelembe kell venni, amely egy kevésbé jelentős (30-40%) piaci részesedésnél megalapozhatja a domináns helyzetet. Szembetűnő lehet a vállalkozás magatartása is, amelyet csak domináns helyzetben lévő vállalkozás képes kifejteni (pl. hűségjutalom).⁶⁹⁵

Az Európai Unió Bírósága gyakorlatában rámutatott, hogy a domináns vállalkozások különös felelőssége, a hatékony és zavartalan verseny megléte független a domináns helyzet okaitól és eszközeitől, ezért teljesen mindegy, hogy az érintett vállalkozás kizárólag a magasabb

⁶⁸⁸ Competition Law Commentary, 1098.o.

⁶⁸⁹ Competition Law Commentary, 1098.o.

⁶⁹⁰ Tóth: i.m. 233. o.

⁶⁹¹ Versenyjogi összefoglaló, 48.o.

⁶⁹² C-62/86

⁶⁹³ Tóth: i.m. 234. o.

⁶⁹⁴ Tóth: i.m. 236. o.

⁶⁹⁵ Tóth: i.m. 236. o.

szintű teljesítmény miatt, vagy más okból (pl. véletlen piaci események, állami megállapodások, stb.) van ebben a helyzetben. Ezért a szabályozás alapvetően nem tesz különbséget a dominancia mértéke szerint, azonban a káros hatás tekintetében meghatározó kérdés, hogy a magatartás olyan mérték-e, hogy az megalapozza a jogsértést.⁶⁹⁶

2.3.5. Visszaélés

Harmadik konjunktív feltétel a tényállás megvalósításához, hogy a domináns vállalkozás visszaéljen az erőfölényével. Visszaélést jelent, ha az erőfölénnyel rendelkező entitás a verseny struktúrájára vagy a fogyasztói érdekekre hátrányos módon él helyzetével. Általánosságban olyan jogtalan magatartás, amely során valaki egy őt megillető jogot, üzleti magatartást, úgy használ fel, hogy az a köz, illetve az érintett fogyasztók számára káros következményekkel jár.⁶⁹⁷ A visszaéléseket rendszerint két kategóriába csoportosítja a jogirodalom, és egyrésztől kizsákmányoló, másrésztől kizorító visszaélésekről beszélhetünk.⁶⁹⁸

Az erőfölény visszaélésszerű használata kapcsán jelentkezik a vállalkozások különös felelősség, ugyanis számos, szokásosnak mondható üzleti és marketing megoldás tiltott számára és előre nem tudhatja –ha elég felkészült csak sejtheti- hogy jogsértést valósít-e meg. Ez csak utólag derül ki, amikor már a Bíróság megállapítja, hogy a magatartás jogsértő volt.⁶⁹⁹

A konkurencia visszaszorítása, az előnyös helyzet megszerzése megengedett, azonban a domináns helyzettel való visszaélés tilos, hiszen a „*a társadalom, mint egész számára nem cél a verseny megszűnése [ezért] a versenynek soha véget nem érő történetnek kell lennie*”⁷⁰⁰

Mondhatni érvényes a „nagy erő nagy felelősséggel jár” közhely a piaci erővel rendelkező vállalkozásokra, hiszen minél nagyobb egy adott vállalat gazdasági ereje, annál inkább képes a saját érdekei szerint alakítani, torzítani a piacot.

„Az érintett vállalkozások azonban különleges felelősséget viselnek azért, hogy magatartásuk ne károsítsa a tényleges, torzulásmentes versenyt a közös piacon. A 82. cikk a versenyjog egyik legfontosabb elemének jogi alapja, és hatékony érvényesítése hozzájárul ahhoz, hogy a piacok az üzleti vállalkozások és fogyasztók érdekében hatékonyabban működjenek. Ez különösen az integrált belső piac elérésére vonatkozó átfogóbb célkitűzés

⁶⁹⁶ Competition Law Commentary, 1067.o.

⁶⁹⁷ Tóth: i.m. 242. o.

⁶⁹⁸ Dán: i.m. 53. o.

⁶⁹⁹ Tóth i.m. 218. o.

⁷⁰⁰ Tóth: i.m. 250. o.

szempontjából lényeges.⁷⁰¹ [...] Az ítélkezési gyakorlat szerint az erőfölény fennállása különös felelősséggel ruházza fel az érintett vállalkozást, amelynek mértékét minden eset vonatkozásában az egyedi körülmények fényében kell vizsgálni.”⁷⁰²

Tehát a különös felelősség kapcsán az a kérdés, hogy hol húzódik a határ a versenyhez való jog és a piac hatékony működését károsító visszaélés között.⁷⁰³

2.4. Visszaéléstípusok

A fokozott felelősség tartalmát leginkább úgy lehet meghatározni, hogy megvizsgáljuk, hogy a Bíróság gyakorlatában milyen magatartásokat talált eddig visszaélésszerűeknek.

Előjáróban érdemes leszögezni, hogy nem kell bekövetkeznie ténylegesen a hatásnak, elégséges, ha az potenciálisan alkalmas ilyen hatás kiváltására.⁷⁰⁴

Az Európai Unió Bírósága több évtizedes gyakorlatában állapította meg azokat a magatartásokat, amelyek a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmába ütköznek, emellett a lista mégsem taxatív, mivel újabb és újabb típusok jelenhetnek meg, amelyekre eddig nincs gyakorlat. A 102. cikk is csak példálózó felsorolásban említ négy típust.

2.4.1. Tisztességtelen árazás

A 102. cikk a) pontjában rögzítette a jogalkotó, hogy tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése visszaélésnek minősül.

A túlzottan magas ár lényegében a gazdasági értékhez képest aránytalanul drágán megszabott árat jelenti, de más mércék is szóba jöhetnek, mint például más piacon versenyhelyzetben levők árai, hasonló tartalmú szolgáltatások díjai.⁷⁰⁵ A már említett United Brands ügyben is az egyik visszaélés a túlzott vagyis olyan ár, amelynek esetében az ár és a szállított áru gazdasági értéke között nem áll fenn ésszerű kapcsolat.⁷⁰⁶

⁷⁰¹ A Bizottság Közleménye (2009/C 45/02) – Iránymutatás az EK-Szerződés 82. cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásával kapcsolatos bizottsági jogérvényesítési prioritásokról 1. pont

⁷⁰² 2009/C 45/02 9. pont

⁷⁰³ Tóth: i.m. 280. o.

⁷⁰⁴ Tóth: i.m. 244. o.

⁷⁰⁵ Tóth: i.m. 251. o.

⁷⁰⁶ Tóth: i.m. 252. o.

A túlzás iránya azonban negatív is lehet, pontosabban lehetséges, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás olyan alacsony árat állapít meg, amelyet a vetélytársak képtelenek felvenni a versenyt. Ezt nevezik felfaló/ragadozó árnak.

Egyik esetben sem lehet megállapítani egy állandó értékkel bíró, éles választóvonalat az élénk árversenytől. A visszaélés szerűség egyik referenciapontja az árú előállításához szükséges költségek.⁷⁰⁷

A tisztességtelen árazást kifogásolta a Bizottság az AKZO⁷⁰⁸ ügyben, amely kifogással a Bíróság is egyetértett. Az AKZO vegyipari vállalat az árai drasztikus csökkentésével igyekezett kiszorítani kisebb ellenfelét a piacról. A visszaélés megállapítható volt, ugyanis az AKZO közvetlen fenyegetéseket tett az ECS felé, hogy kiszorítja a piacról, ésszerűtlenül alacsony áron kínálta termékeit az ECS vásárlóinak, az Egyesült Királyságban hosszabb ideig mesterségesen alacsonyan tartotta bizonyos kémiai adalékanyagok árát, amit az ECS-hez viszonyított lényegesen jobb pénzügyi helyzete tett lehetővé.⁷⁰⁹

A domináns vállalkozások különleges felelőssége ezekben az esetekben egyrészt azért indokolt, mert lehetőségük van olyan magas árat megszabni termékeikért és szolgáltatásaikért, amik hatékony versenykörülmények között teljesen irreálisak lennének, így a fogyasztókat és a versenytársakat is jelentős hátrány érheti. Másrészt a túlzottan alacsony árak alkalmasak arra, hogy a versenytársakat kiszorítsák a piacról. Ha pedig a versenytársak kiszorulnak a piacról, akkor az nem csak a hatékony és tényleges versenyt szünteti meg, hanem annak következményeként a fogyasztók is kiszolgáltatottá válnak a domináns vállalkozás árpolitikájának, ami hosszú távon azt is jelentheti, hogy miután az erőfölényben lévő vállalkozás kiszorította a többi piaci szereplőt túlzottan magas árat is megállapíthat. A két visszaéléstípus egymást kiegészítő alkalmazása így akár a domináns vállalkozás monopolhelyzetéhez is vezethet.

2.4.2. Árdiszkrimináció

A 102. cikk c) pontjában meghatározott tényállás egyik formája. Ugyanazon a piacon az erőfölényes vállalkozás indokolatlanul eltérő árazást szab az egyes vevők között, amely elvben tilos. Az EU gyakorlatában elsősorban a tagállami hovatartozáson alapuló versenytorzító

⁷⁰⁷ Tóth: i.m. 253. o.

⁷⁰⁸ C-62/86

⁷⁰⁹ Competition Cases from the European Union: The Ultimate guide to the leading cases of the EU and all 27 Member States: General editor: Ioannis Kokkoris, Sweet & Maxwell, London, 2008, 104. o.

hatásokat szankcionálják. Nem szükséges az árak közötti különbséget számszerűsíteni, elég a versenytorzulást elméletileg, logikailag bizonyítani.⁷¹⁰ Azonban fontos, hogy azonos értékű vagy jellegű üzletek esetén tiltott csak az árdiszkrimináció, ezáltal megengedett az, hogy például nagyobb felvásárlás esetén árkedvezményt nyújtson az eladó.⁷¹¹

A United Brands ügyben földrajzi alapon tettek különbséget az árakban, amelyet a Bíróság a tilalomba ütközőnek értékelt, hiszen a földrajzi alapon történő megkülönböztetés az egységes belső piac alapvető célkitűzésével ellentétes, hiszen széttartó hatással van a piacra, felosztja azt.⁷¹²

A British Airways⁷¹³ ügyben a Bíróság megállapította, hogy a brit légitársaság erőfölényes helyzetben volt az utazási ügynökségekkel kötött megrendelések piacán, és e helyzetével oly módon élt vissza, hogy meghatározott eladási célok elérése, vagy meghaladása esetén bónusz jutalékos szerződéseket kötött a célt elérő vagy meghaladó vállalkozásokkal.⁷¹⁴

E visszaéléstípus torzítja a versenyt, és a hatékony, versengésen alapuló piaci folyamatokat mesterségesen kialakított és fenntartott rendszerrel váltja fel. A domináns vállalkozás lényegében szelektál a versenytársak között, és erőfölényes helyzeténél fogva képes kiszorítani olyan piaci szereplőket is, akik rendes versenykörülmények között hatékonyan tudnák végezni a gazdasági tevékenységüket.

2.4.3. Árukapcsolás

Az árukapcsolás során a domináns pozícióban levő vállalkozás egy domináns termék eladását egy másik terméke együttes megvételétől teszi függővé.⁷¹⁵ Ez a magatartás a 102. cikk d) pontjába ütközik.

„A Hilti-t és a Tetra Pak II ügyekben körvonalazódott gyakorlat alapján az árukapcsolás az EKSz. 82(d) cikkébe ütközik az alábbi öt feltétel fennállása esetén: (i) gazdasági erőfölény léte a fő- vagy kapcsoló termék piacán, (ii) a kapcsoló és a kapcsolt termékek önálló terméknek minősülnek, (iii) az árukapcsolás megfosztja a fogyasztókat attól a

⁷¹⁰Tóth: i.m. 258. o.

⁷¹¹A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma, Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központ, (http://www.gvh.hu/data/cms1001309/GVH_vkk_kiadvanyok_erofoleny_m.pdf, 2016.04.19.), 7. o.

⁷¹²Maier Dabbah: European Union competition law Module B: Abuse of a dominant position (http://www.londoninternational.ac.uk/sites/default/files/european_union_competition_law.pdf, 2016. április 19.), 37. o.

⁷¹³C-95/04

⁷¹⁴Dabbah: i.m. 38. o.

⁷¹⁵Tóth: i.m. 266. o.

*lehetőségtől, hogy a két termékre külön tegyenek szert, (iv) és mindez korlátozza a versenyt, amire (v) az eljárás alá vontnak nincsen objektíve elfogadható mentsége a visszaélés üzleti gyakorlat tekintetében.*⁷¹⁶

A Microsoft, amely cég az operációs rendszerek piacán 90 százalék körüli részesedéssel rendelkezett az árukapcsolás egy nem tipikus formáját valósította meg azzal, hogy a Windows operációs rendszerrel automatikusan települt a Windows médialejátszó is. Ugyanis ezzel komoly értékesítési előnyre tett szert versenytársaival szemben, amit utóbbiak nem tudtak ellensúlyozni, hiszen az operációs rendszerrel együtt telepített médialejátszó mellett nem valószínű, hogy letöltenének vagy használnának más lejátszót még akkor sem, ha az magasabb minőséget is képviselne.⁷¹⁷

Ez a visszaéléstípus korlátozza a fogyasztók választási szabadságát, mivel ha meg akarják vásárolni az egyik terméket, akkor ahhoz csak úgy juthatnak hozzá, ha a másikkal együtt szerzik be. Ezzel egyik oldalon növekednek a fogyasztók költségei, a másik oldalon, a versenytársak oldalán pedig versenyhátrány jelentkezik. Mivel a kapcsolt terméket a fogyasztó más forrásból is beszerezhetné –olyan forrásból, ahol adott esetben a fő termékre domináns vállalkozás nincs olyan kedvező piaci helyzetben- ezért, ha a megvásárolni kívánt domináns termék megvásárlásának feltételeként megszabja, hogy a kapcsolt terméket is meg kell vásárolni, azzal erőfölényes helyzetét kiterjesztheti az addig nem dominált piacra is. Ezzel elzárja a fogyasztókat a választás lehetőségétől, a versenytársakat pedig kiszorítja.

2.4.4. Árprés

Árprésről akkor beszélhetünk, amikor „egy alapanyag, félkész termék gyártója, valamilyen infrastruktúra tulajdonosa erőfölénnyel bír, arra más cégek is rá vannak utalva, miközben ő ezekkel a cégekkel versenyezve egyúttal a fogyasztókat is kiszolgálja.”⁷¹⁸

A nagykereskedelmi input díj és a kiskereskedelmi termék fogyasztói ára közötti árrést az erőfölényes nagyon szűken határozza meg, így nem teszi lehetővé a versenytársak számára, hogy azok a szolgáltatást nyereségesen nyújtsák. Ez is az árpolitikához kötődik. Elsősorban a

⁷¹⁶Lenk Zsuzsanna: Az európai Microsoft-ügyben folytatott alapeljárás az és Elsifokú Bíróság ítéletének összefoglalója (http://www.gvh.hu/data/cms1024165/gvh_vkk_rendezveny_beszelgetesek_delidoben_Microsoft_Lenk_osszefo_glalo.pdf, 2016. április 18.), 10. o.

⁷¹⁷Lenk: i.m. 12. o.

⁷¹⁸A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma, Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központ, (http://www.gvh.hu/data/cms1001309/GVH_vkk_kiadvanyok_erofoleny_m.pdf, 2016.04.19.), 7. o.

távközlés liberalizációja során nyert teret. Ezzel a versenytársak költségeit növeli indokolatlan módon. Azt kell vizsgálni, hogy az árrés biztosítja-e a kiskereskedelmi forgalmazás költségeit. Negatív árrés esetén alkalmas lehet a kiszorításra, kismértékű pozitív árrésnél további vizsgálat szükséges.⁷¹⁹

A Bíróság a Deutsche Telekom⁷²⁰ ügyben kimondta, hogy az árprés is lehetséges elkövetési magatartása a 102. cikkben rögzített tényállásnak. A Deutsche Telekom a telekommunikációs szektort liberalizációja előtt jogi monopóliummal rendelkező Németországban a liberalizáció után is a Telekom üzemeltette a helyhez kötött német telefonhálózatot, valamint ő biztosította a helyi hurokhoz való hozzáférést. A hálózati hozzáférést a Telekom magasabb áron biztosította a versenytársainak, mint a végfelhasználók számára megállapított kiskereskedelmi árak, ami azt eredményezte, hogy a versenytársak csak magasabb áron tudták volna a szolgáltatásokat kínálni a végfelhasználók részére.⁷²¹ A Bizottság 12,6 millió euróval bírságolta meg a Telekomot, amit a társaság megtámadott a Bíróságon, azonban a Bíróság elutasította a kérelmét, és helybenhagyta a Bizottság azon álláspontját, miszerint a vállalat visszaélt erőfölényével.

Ebben az esetben tehát a versenytársak kiszorításáról van szó, amire azért volt lehetősége a telekommunikációs óriásvállalatnak, meg kezében volt az infrastruktúra, így képes volt a versenytársakat hátrányos helyzetbe hozni, és rákényszeríteni őket, hogy a sajátjánál magasabb áron nyújtsák a szolgáltatásaikat. Ez azért jelent veszélyt a piacra, mert a versenytársak így nem tudnak ügyfeleket szerezni, ami azt eredményezi, hogy kiszorulnak a piacról, ami lényegében a verseny megszűnését jelenti. A fogyasztók tehát közvetve rosszul járhatnak – annak ellenére, hogy a vetélytársak kiszorításáig alacsonyabb áron jutnak a termékhez vagy szolgáltatáshoz – mivel hosszú távon az egyetlen piaci szereplőként megmaradt vállalkozás áremelésbe kezdhet, mivel nincs árversenyre kényszerítve.

2.4.5. Elzárkózás/ az üzleti kapcsolat megtagadása

A szerződéskötés szabadsága a modern jogrendszerek és a piaci verseny egyik központi eleme, amely csak szűk körben, a legszükségesebb mértékig korlátozható. Azonban jól mutatja a domináns vállalkozás fokozott felelősségét, hogy az nem zárkozhat el objektív indok nélkül a

⁷¹⁹Tóth: i.m. 257. o.

⁷²⁰T-271/03

⁷²¹Court of Justice of the European Union PRESS RELEASE No 104/10 (Court of Justice of the European Union PRESS RELEASE No 104/10, 2016. április 19.)

szerződéskötéstől.⁷²² Persze éppen ezért mindig nagyobb óvatossággal kell megközelíteni a kérdést, hiszen az általános szabály az, hogy a vállalkozás megvásárolhatja a vásárlóit.

Azonban ez a szabadság nem terjed ki arra a szituációra, amikor az üzleti kapcsolat megtagadása következményeként a verseny folyamata, szerkezete sérül –vagy legalább ennek reális veszélye fennáll- a fogyasztók vagy az egész társadalom kárára, valamint ha az elzárkózás visszafordíthatatlan kárt okozhat egy meghatározott fogyasztó vagy vásárló részére.⁷²³

Erre a típusú visszaélésre példa a Commercial Solvents⁷²⁴ ügy. Ebben az ügyben egy olasz vállalat (Istituto) nagy mennyiségben adott el bizonyos alapanyagként szolgáló vegyszert egy másik cégnek (Zoja), amely cég egészségügyi készítményeket készített, és ebből a vegyszerből másik anyagot állított elő. Miután Istituto is elkezdte gyártani ezt a másik anyagot, akkor az Istituto többségi tulajdonosa, a CSC elhatározta, hogy, az alapanyagként szolgáló bizonyos vegyszert többé nem forgalmazza az Instituto-t kivéve más vállalatok részére.⁷²⁵

Ebben az ügyben a bíróság kimondta, hogy az alapanyag piacán erőfölényes vállalkozás magatartásának versenykorlátozó hatása lehet a származékos termék piacán, és ezért ezeket a hatásokat figyelembe kell venni, még akkor is, ha a származékos termék nem rendelkezik külön, saját piaccal. Ha egy vállalkozás domináns helyzetben van az alapanyag piacon, és maga is állít elő a származékos termékből, valamint ezzel párhuzamosan azzal a céllal tagadja meg az alapanyag értékesítését azon versenytársa részére, aki szintén állít elő a származékos termékből, hogy saját termelése részére tartsa fenn az alapanyagot, akkor ez a magatartása visszaélésnek minősül, amennyiben ezzel veszélyezteti a vásárló versenyben maradását.⁷²⁶

A Magill⁷²⁷ ügyben heti TV újságok írországi, és Északír megjelentetése kapcsán alakult ki jogvita. Egy televíziós műsorszolgáltató és egy kiadó kiadták a saját heti tv újságukat a tagállami szerzői jogi védelem alatt, és más kiadók számára csak egy nappal előre tették lehetővé a műsor kiadását, ezzel megakadályozva, hogy más kiadók is összeállítsanak egyhetes műsorújságokat.⁷²⁸ A Bíróság megállapította, hogy a műsorszolgáltató monopóliummal rendelkezik a heti műsort illető információkkal kapcsolatban, ezért olyan helyzetben vannak,

⁷²²Tóth: i.m. 268. o.

⁷²³Maher Dabbah: European Union competition law Module B: Abuse of a dominant position (http://www.londoninternational.ac.uk/sites/default/files/european_union_competition_law.pdf, 2016. április 19.), 31. o.

⁷²⁴C-6/74 és C-7/74. sz. egyesített ügyek

⁷²⁵Dabbah: i.m. 31. o.

⁷²⁶Commercial Solvents Összefoglaló 2-3. pont (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61973CJ0006&from=EN>, 2016. április 19.)

⁷²⁷C-241/91 és C-242/91 sz. egyesített ügyek

⁷²⁸Dabbah i.m. 31. o.

hogy megakadályozhatják a heti műsorújságok piacán a hatékony versenyt. Továbbá a Bíróság azt is kimondta, hogy egy domináns vállalkozás magatartása önmagában nem menthető ki azzal, hogy a tagállam szerzői joga jogvédelemben részesíti.⁷²⁹

2.4.6. Kimentés

Habár főszabály szerint 102. cikk abszolút tilalmat határoz meg, mégis korlátot jelent az objektív igazolhatóság.⁷³⁰

Ahhoz, hogy a magatartás igazolható legyen, azt kell bizonyítani, hogy az objektíve indokolható. A szubjektív vállalkozási érdekek nem írhatják felül a versenyhez fűződő közérdeket. Ez a különleges felelősséghez kapcsolódik, amely során kérdés, hogy hol húzódik a határ a versenyhez való jog és a piac hatékony működését károsító visszaélés között.⁷³¹ Objektív igazolhatóságot állapított meg a Bíróság a Benzine en Petroleum, valamint⁷³² a Kanal 5⁷³³ ügyekben. Előbbi ügyben az olajválság hatására jelentkező hiány szolgált az objektív igazolhatóság alapjául⁷³⁴, míg utóbbi szerzői jogdíjjal kapcsolatos ügyben a közszolgálati és kereskedelmi televíziós műsorszolgáltatók feladatai és finanszírozás módjai közötti különbséget jelölte meg a Bíróság, mint lehetséges igazolás.⁷³⁵

3. Konklúzió

A bemutatott jogesetek alapján, és az Európai Unió gazdasági, politikai, szociális célkitűzéseire figyelemmel leszögezhetjük, hogy a gazdasági versenyjog kiemelten fontos jelentőséggel bír az európai jog rendszerében, sőt az Unió egész társadalma mindennapi életében. E célok többek között a belső piac zavartalan, torzulásmentes működése.

⁷²⁹ Magill Összefoglaló 1-2. pont (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?isOldUri=true&uri=CELEX:61991CJ0241>, 2016. április 19.)

⁷³⁰ Versenyjogi összefoglaló, 22. o.

⁷³¹ Tóth: i.m. 280. o.

⁷³² C-77/77

⁷³³ C-52/07

⁷³⁴ Case 77/77 Judgement

(<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30db5ffd94f6ba3c4db0a78bd16808b2bfa1.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuLchr0?text=&docid=89658&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=129725>, 2016. április 20.), 3. pont

⁷³⁵ C52/07 összefoglaló (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62007CJ0052>, 2016. április 20.), 2. pont

A modern piacgazdaság alappillére a szabad verseny, kiegészítve az állam hibákat korrigáló fellépésével. A verseny védelmének fő oka, hogy a verseny alapvető társadalmi és gazdasági funkciókat (forráselosztás, fejlesztés, társadalompolitika) képes ellátni.⁷³⁶

A minél tökéletesebb integráció, a verseny egészséges működéséhez fűződő közérdek és a fogyasztók érdekeinek védelme indokolja a különféle magán és az állami versenyt korlátozó intézkedések elleni Uniós szintű fellépést.⁷³⁷

A gazdasági erőfölénnyel visszaélés tilalma az egyik sarokköve ennek a védelemnek. Ez a tilalom rögzíti, hogy a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Vagyis, ahogy korábban kifejtettük, a domináns vállalkozások nem élhetnek vissza piaci pozíciójukkal oly módon, hogy károsan befolyásolnák a tagállamok közötti kereskedelmet, a belső piac rendeltetészerű működését.

A szabályozás a szabad, tisztességes, és zavartalan versenyt védi, amely mögött az a feltevés áll, hogy egy olyan helyzetben, ahol egy domináns piaci szereplő is jelen van, a fogyasztók érdekeiket legjobban egy olyan rendszer fenntartása szolgálja, amelyben a versenytársak a szolgáltatási képességeik és a termékeik minősége alapján juthatnak sikerre. Ennek fényében mondta ki a Bíróság is, hogy nem csak azok a magatartások visszaélésszerűek, amelyek közvetlen hátrányt okoznak, hanem azok is, amelyek a hatékony verseny struktúrájának megbontásával közvetett hátrányt indukálnak.⁷³⁸

Ez indokolja, hogy egy domináns vállalkozás nem szabhatja meg úgy az árait, ahogy akarja, hanem kizárólag úgy, hogy ez ne irányuljon a verseny torzítására, a versenytársak kiszorítására, pontosabban, hogy ne álljon fenn annak veszélye, hogy sérül a piac működése, a tagállamok közötti kereskedelem. Továbbá ezért szankcionálja az EU joga az egyéb olyan magatartásokat is, amelyek ilyen hatást fejtenek ki, mint például az árprés alkalmazása, az üzleti kapcsolatok megtagadása, az árdiszkrimináció, az elzárkózás az üzletkötéstől, és más magatartások.

Éppen ebben rejlik a piaci erővel rendelkező vállalkozások fokozott felelőssége. A rendes piaci körülmények között elfogadott üzleti stratégiákat, taktikákat, megoldásokat nem használhatják korlátlanul, sőt a verseny végső célját – az összes vetélytárs kiszorítását – nem érhetik el, mivel az nemcsak torzítaná, hanem egyenesen megszüntetné a piacot.

⁷³⁶ Tóth: i.m. 27. o.

⁷³⁷ Tóth: i.m. 51. o.

⁷³⁸ Competition Law Commentary 1068. o.